

Тетяна Чепурняк,

канд. філол. наук

УДК 821.161.2.92

ПОЕТИКА ФЕЙЛЕТОНІВ СТЕПАНА ВАСИЛЬЧЕНКА

У статті здійснено спробу дослідити специфіку фейлетонів Степана Васильченка, які було вперше опубліковано на сторінках видання «Рада» в 1914 р. Розглянуто фактологічну основу творів, яка є об'єктивним відображенням негативних явищ, подій, постатей тогочасної дійсності, що зумовлюють появу різних видів фейлетону: «проти явища», «проти особистості». Простежено спосіб авторської інтерпретації факту в зразках жанрової моделі.

Значна увага в дослідженні зосереджена на поетиці фейлетонів письменника, специфіку якої було виявлено під час поглибленого аналізу творів «Шевченкові легенди», «Осел і соловей» та «Сучасний романтизм». Зазначено, що автор у фейлетонах найчастіше використовує епітети, порівняння, персоніфікації.

Ключові слова: асоціація, епітет, комізм, сатиричність, персоніфікація,

Г факт, фейлетон.

Гене́за будь-якого жанру нерозривно пов'язана з певними чинниками. Поява ж фейлетону зумовлена розвитком газетної справи. Спершу він розглядався як місце для повідомлень (матеріали друкувалися «підвалами»), лише згодом термін стали вживати на позначення окремої жанрової моделі. Фейлетон відрізняється від інших жанрів, оскільки оперує формально-логічними та емоційними способами впливу на читача, оперативно відгукуючись на актуальні події, комічно перебільшуючи, сатирично загострюючи ситуацію. Дослідники (О. Волковинський, А. Волков, М. Гетьманець, І. Михайлин, В. Здоровага, Ю. Ковалів) розглядають фейлетон у системі художньо-публіцистичних жанрів і відзначають його невеликий обсяг, сатиричність та злободенний характер [1, с. 591; 2, с. 140; 3, с. 249; 4, с. 527]. А. Тертичний нату́мання не вдається до конкретизації і називає фейлетон «засобом висміювання якогось зла» [5, с. 258]. Для цієї змістоформи характерний специфічний спосіб відображення дійсності, заснований на двох принципах її освоєння: мистецтві літератури і мистецтві публіцистики. Розгляд актуальної теми автор здійснює через викриття певної особи чи висміювання негативних фактів дійсності або явищ різної природи: соціально-політичного життя, побуту [2, с. 140, 342; 3, с. 249].

На початку ХХ ст. в українській періодиці термін «фейлетон» почав використовуватися на позначення своєрідного газетного жанру. Н. Герасимчук відзначає, що спочатку матеріали нагадували гумористичне, або сатиричне оповідання, в якому поєднувалися реальні факти і художня вигадка. Згодом його новою характерною ознакою стає діе-



вість, пов'язана з авторськими очікуваннями певного результату – швидке вживання заходів, формування громадської думки [6, с. 113]. Одним із засновників українського фейлетону вважається В. Самійленко, твори якого, за твердженням М. Рильського, «видаються і тепер зразком того жанру» [цит. за: 4, с. 527]. Н. Герасимчук вважає одним із основоположників фейлетону С. Єфремова, наголосуючи, що він «став по суті творцем нового різновиду «малого фейлетону» [7, с. 201]. Популяризації цього жанру в українській літературі значною мірою посприяли Остап Вишня, Кость Котко, І. Багрянний, С. Олійник, В. Чечвянський, О. Черногуз, Є. Дудар. До справи розвитку фейлетону долучився С. Васильченко, який неодноразово вдавався до творчих експериментів з малою формою. Літературознавці, журналістикознавці (О. Волковинський, А. Волков, М. Гетьманець, І. Михайлин, В. Здорова, Ю. Ковалів, Н. Герасимчук), окреслюючи ознаки жанрової моделі, здебільшого залишають поза увагою той факт, що у творчій лабораторії С. Васильченка наявні фейлетони [1; 2; 3; 4; 6]. Лише деякі дослідники розглядають фейлетони письменника в контексті його творчості, не аналізуючи їх композицію, стильові особливості, жанрову специфіку загалом. (А. Божук [8], Р. Дуб, В. Поліщук [9], З. Нестер [10], В. Олійник [11]). Таким чином, актуальність теми зумовлена недостатнім вивченням зазначених змістоформ українського письменника.

Хоча фактичний матеріал у фейлетоні займає центральне місце, проте, на думку О. Журбіної, велику роль відіграє все ж таки тон автора, наявний і певний суб'єктивізм у виборі факту [12, с. 353]. Унаслідок поєднання фактологічної основи і тематичних асоціацій, пов'язаних з нею, постає нова реальність, яка репрезентує світогляд певного автора і потребує детального вивчення, подекуди навіть декодування. Отже, мета дослідження – розкрити особливості поетики фейлетонів С. Васильченка, які свого часу були опубліковані на сторінках газети «Рада».

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких завдань:

- розглянути фактологічну основу змістоформ С. Васильченка;
- простежити спосіб авторської інтерпретації факту у фейлетонах;
- виявити особливості побудови фейлетонів, дослідити палітру зображально-виражальних засобів.

Методи дослідження. У дослідженні використано загальнонаукові методи аналізу і порівняння для окреслення жанрових ознак, зіставлення факту та його інтерпретації автором, проблемно-тематичний – для з'ясування тем і проблем, розкриття їх письменником, філологічний і типологічний – під час визначення специфіки поетики фейлетонів.

Результати й обговорення. Поява і розвиток фейлетону безпосередньо пов'язані з газетою, тому й не викликає подиву зацікавлення С. Васильченка цим жанром. Він був співробітником видання «Рада», яке за історію свого існування багато зробило для розвитку державницьких засад



української нації. Письменник прийняв запрошення від редакції попрацювати журналістом і протягом 1910–1914 рр. завідував відділом хроніки [13, с. 9]. Однак ще в листі до редакції від 2 вересня 1910 р. зауважував, що не впевнений, чи буде в змозі вести відділ фейлетонів [14, с. 22]. Згодом саме на сторінках цього періодичного видання вперше з'являються фейлетони С. Васильченка, в основу яких лягли факти тогочасної дійсності. Очевидно, він чітко усвідомлював значення фейлетонів для суспільства. Дослідниця О. Журбіна відзначає, що фейлетоніст нерідко виступає порадником і товаришем для читача, адже допомагав орієнтуватися в складних суспільних, політичних питаннях [12, с. 347].

Як відомо, підготовку до створення твору означеного жанру автор розпочинає із пошуку «так званого “фейлетонного факту”» [5, с. 262], а згодом розкриває його через яскравий сатиричний образ (основу для твору також може складати сукупність фактів). Появу документального фейлетону «Шевченкові легенди» зумовили події 1914 р., коли тривала підготовка до відзначення 100-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка. Царський уряд заборонив святкування ювілею. У спогадах С. Васильченко так потрактував усі події: «Україна готувалася до бучного ювілею, і він мав би вилитися в таке всенародне свято, якого ще до того часу не знала Україна; влада це бачила і вжила заходів: всякі святкування, навіть панахиди, були суворо заборонені» [15, с. 83]. Однак, упереч цьому відбувалися шевченківські концерти, вистави, масові мітинги, поліція ж заарештовувала учасників демонстрацій, конфісковувала твори поета (в лютому згідно з постановою Київського тимчасового комітету у справах преси, на підставі статті карного статуту було накладено арешт на нове видання «Кобзаря», тому поліція конфіскувала близько 10 тисяч примірників в друкарні А. Гросмана, на квартирі видавця та в книгарнях [16, с. 420]. Натомість газета «Рада» на своїх сторінках розповідала про життя Т. Шевченка, роз'яснювала читачам роль творчості Кобзаря. Видання опублікувало «Заяву голові ради міністрів з приводу заборони майбутнього вшанування пам'яті поета Шевченка», висловило міркування про необхідність спорудження пам'ятника поетові; ювілейній даті присвячувалися не лише окремі публікації, а й навіть номери [17, с. 237].

С. Васильченко у фейлетоні висміяв дії царської влади та членів чорносотенного «Союзу руського народу», які намагалися по-хуліганськи зібрати святкування Шевченкового ювілею. Сукупність подій формують текстову канву фейлетону і позначаються на композиції: три епізоди, які тематично пов'язані між собою, а єднає їх постать Т. Шевченка. У них автор зосереджує увагу на діях, що є протестом проти відзначення ювілею Кобзаря. В. Олійник свого часу зауважував, що у творі «Шевченкові легенди» «дійсне і фантастичне ідуть поруч, тим самим заострюючи ідею твору» [11, с. 118]. Це властиво формозмістовій специфіці



твору, оскільки фейлетон хоч і має бути достовірним, але не буде дієвим без елементів художнього вимислу, сприйматиметься як інформаційний жанр, демонструючи переказ фактів. До прикладу, ввечері чорносотенець із острахом підкрадається, вичікує момент, щоб навколо нікого не було, набирає бologna і кидає його на великий гіпсовий бюст Кобзаря, однак сталася метаморфоза, яку письменник передає через персоніфікації, епітети, метонімію: «...бризки брудної грязі, не долетівши до бюста, спинилися в повітрі, заясніли синьою хмаркою і свіжими синіми волошками посипались на задумане чоло поета» [16, с. 365]. Автор використовує стилістичну фігуру плеоназм «бризки брудної грязі» для досягнення емоційного ефекту. Чорносотенця письменник то називає «фігурою», що дивилася на людей, визначальними рисами якої стають «союзницький значок» та злі очі, що виблискують у темряві, то використовує перифразу «значок». С. Васильченко зосереджує також увагу на погляді чорносотенця: «Злими огниками раз по раз яскрилися лихі очі» [16, с. 365]. Автор прогиставляє йому «лагідний задуманий блиск юрби після споглядання бюста». У формі «хвилини мовчання» виражена шана до поета, це своєрідний прояв поваги, що зумовлено тогочасними суспільними умовами.

У другій частині йдеться про шалений ажіотаж, спричинений швидким розповсюдженням ювілейного номера газети з портретом Т. Шевченка. Надвечір публіка метушилася по вулицях у пошуках видання. Юнак у новій парадній студентській формі скуповує у хлопця принесені примірники, не зважає на прохання перехожого продати кілька і на очах обурених людей рве на клаптики. Хтось констатує, що це член другої чорносотенної частини київського студентства. Вона допомагала поліції і звалася «академістами». С. Васильченко так окреслює спектр їхньої діяльності: «...били вікна в редакції української газети, вихвачували з рук і рвали портрети Шевченка, бюсти, що стояли у вітринах, обкидали гряззю» [15, с. 84]. Письменнику був відомий факт скуповування і нищення академістами примірників ювілейного номера періодичного видання, клаптики якого люди брали на згадку про цей день. С. Васильченко пропонує реципієнтові ситуацію, вирішальну роль в якій відіграє академіст: цей типовий образ допомагає відтворити загальну атмосферу описуваної доби. Письменник удається до художнього вимислу: клаптики фантастичним способом зникають, натомість уся вулиця встелена вже цілими номерами газети. Стурбованість, напруженість суспільної атмосфери передано короткими окличними реченнями, які посилюють враження від вчинку академіста, що демонструє зневагу до постаті Т. Шевченка.

Третя частина, як і друга, побудована переважно на діалогах, однак охоплює події, які відбуваються вночі і стимульовані вірою в надприродні можливості Т. Шевченка: наче ще за життя він вдавався до ха-



рактерництва – «перекидався птицею й тоді ще з неволі прилітав бунтувати малоросійських людей», а тепер збирається опівночі прилітати з хмари на розмову і падати у вигляді «чистої роси». Молоді городовики довідалися про це від старшого, який зачитав поетичні рядки, написані на казенному папері. Вони слугують для них незаперечним доказом, який до того ж потрібно тримати в цілковитій таємниці. Парадоксальним є те, що рядки з поеми «Сон» Т. Шевченка сприймаються як загроза навіть після смерті Кобзаря і потрактовуються буквально, що демонструє страх влади перед постаттю поета, його роллю в суспільному житті. Тому вночі в міському скверіку десять городових і старший проти місяця простелили рядна та вичікують. Сміх викликає їхня обережність і старанність, що зображено гротескно: говорять тихо, час від часу поглядають на небо і перестеляють рядна рівніше, ховаються за кущами, а отже, розглядають цю справу як свій обов'язок. Персоніфікованою постає хмара, яка пливе по небу «крадькома, озираючись на всі боки» [16, с. 367]. Автор для її зображення послуговується епітетами «біла, легесенька хмарка», порівнянням «хмарка, як сам білий сон». Її неквапливий рух письменник порівнює із тихою ходою матері зі свічкою понад сонними дітьми. Фантастичною і подекуди містичною може сприйматися поява під хмарою сліз-перлів, що стає підтвердженням пророчих слів. Комізм ситуації посилює останнє речення фейлетону, що містить іронію: «Кажуть, що другого дня на світанку йшли баби з молоком на базар і бачили, як несли городовики в участок повнісінькі рядна» [16, с. 368]. На думку З. Нестер, саме «елементи фантастики, перебільшення... наближають сатиричний прийом С. Васильченка до подібних прийомів Гоголя і Салтикова-Щедріна» [10, с. 99]. У такий спосіб С. Васильченко висміяв страх царської жандармерії перед силою слова Кобзаря, у глузливо-іронічному світлі показав нікчемність царських прислужників, їх бездумну віру в «казенну бумагу». Остання частина посилює абсурдність вчинків, зумовлених побоюванням національних заворушень, згуртованості, поштовхом до чого могло б стати вшанування 100-річчя від дня народження Т. Шевченка. Варто зауважити, що кожен епізод розпочато з опису доби («звечоріло», «надвечір», «ніч», повний місяць), таким чином створюється своєрідний трамплін для розгортання подій. У фейлетоні переважають художні елементи, тому його визначаємо як белетристичний.

С. Васильченко проявляє інтерес до інших сфер життя. У 1914 р. на сторінках газети «Рада» публікуються й інші фейлетони С. Васильченка «Осел і соловей» та «Сучасний романтизм» за підписами Вітер та С. Венко. Вони містять підзаголовок «Маленький фейлетон», який використовують на позначення «окремого жанрового різновиду» [1, с. 591]. Вирізняється така змістоформа з-поміж інших глибиною осмислення факту, лаконізмом, влучністю слова [12, с. 309]; має на меті встановити



відповідний кут сприйняття матеріалу для читача. Фейлетон «Осел і соловей» можна визначити як проблемний, «проти явища», оскільки висміюється намагання спрямувати розвиток українського реалістичного театру в русло «каскадного гопака». Звернення ж С. Васильченка до аналізу театрального мистецтва є не поодиноким, адже письменник неодноразово репрезентував читачам рецензії на вистави (збереглися здебільшого аналітичні матеріали про діяльність української трупи М. Садовського). У прозовий текст, як і у фейлетоні «Шевченкові легенди», включено віршові фрагменти. Вони конкретизують, підсилюють основну думку, допомагають візуалізувати ситуацію. С. Васильченко неодноразово послуговується рядками байки «Осел і соловей», запозичує заголовок для власного твору, підкреслюючи тотожність ситуацій XIX і XX ст. Письменник розпочинає фейлетон без преамбули, одразу констатуючи події: у місті Вінниці в місцевому театрі відбулася інсценізація байки, однак виявляється, що вона лише допомагає відтворити подію; йдеться не про нову сценічну постановку, алегоричне зображення лише вторить ситуації. С. Васильченко називає твір іншого автора як «ця відома байка», не вказуючи ні її назву, ні автора – Леоніда Глібова. Однак відгадка наявна у заголовку і цитованих віршових фрагментах, що допомагають розкодувати ім'я байкаря. У ролі солов'я виступає трупа М. Садовського, в ролі «критика» – місцева газета, горобці – вінницька молодь. Метушлива публіка асоціюється в авторській уяві з індиками (С. Васильченко вживає діалектизм «гиндики»). Письменник, використовуючи епітети і персоніфікацію, сатирично змальовує панів і пан: «Навіть схилили голови на спинки стільців тупі, м'ясисті лоби... Навіть там затремітіли деякі ознаки живої думки» [16, с. 372]. В уста редактора, що був одним із глядачів, письменник вкладає репліки Осла із байки, подаючи такий асоціативний зв'язок:

Та коли б нашого наслухав півня,

Тоді б ще краще заспівав;

Хоч він тобі не рівня,

А все-таки хоч трохи б перейняв... [16, с. 372].

Такі висновки робить і працівник газети: виконання визначено як задовільне, далеке від виконання трупи Прохоровича, недолік – відсутність гопаків. Авторське ставлення до персонажа виражене відповідною лексикою, яка водночас характеризує тон мовлення редактора: «пробурчав», «бубонів». Газета є повним віддзеркаленням її редактора (алегоричний образ Осла з байки), тому письменник іменує її як «місцевий “Ослячий голос”». Публіку автор називає «цвілими міськими обивателями», однак навіть вони здатні оцінити майстерність виконавців, які демонстрували найкраще зі свого репертуару. Аргументом слугує поведінка публіки: молодь замовкла і слухає нові пісні, а пани й пані стали більш зосередженими, навіть перестали лузати насіння. Діяльність ви-



конавців свідчила на користь того, що «український театр вийшов-таки з заклятого кола балаганщини й гопаків і розцвітає чудовою, своєрідною, культурною квіткою» [16, с. 371]. Автор зазначає, що ця подія є живою ілюстрацією до відомої байки; нею педагогіч можуть послуговуватися під час розгляду творів Л. Глібова. Однак для самого С. Васильченка байка є алегоричним вираженням подій сучасності.

Документальним, «проти особистості», є фейлетон «Сучасний романтизм», заголовок якого виражає ідею всього матеріалу. В образі «старця» письменник зобразив Григорія Распутіна, фаворита царської сім'ї, критично осмислюючи роль цього чоловіка в суспільстві. Улітку 1914 р. на нього було вчинено замах, що зумовило появу низки публікацій, ключовою постаттю в яких виступав Распутін. Перед аудиторією він постав у негативному світлі через негідні вчинки, що було виявлено під час проведення розслідування; про це повідомлялось у періодичних виданнях. Письменник у зачині сам визначає причини свого зацікавлення цією неоднозначною особою: «Ще не успів я розібратися у всіх думках і почуттях, які зграями налинули до мене, коли став перечитувати газетні звістки про всю цю бучну оказію» [16, с. 373]. Газетні публікації спонукають автора до асоціацій: він згадує Гриця, коханого Марусі Чурай, «дівчини з легенди», цитує рядки з народної пісні, в якій мовиться про плач дівчат за хлопцем. Письменник, визначаючи обох чоловіків як «жіночих улюбленців», Распутіна називає «кумиром сучасних дівчат та молодиць найвищих аристократичних салонів», «безрогим соперником». Однак інша часова площина характеризується своїми ознаками: романтизм, у центрі якого незвичайний, схильний до бурхливих переживань, пристрастей герой, тепер, за визначенням автора, «вивітряється», що спровоковано тогочасною культурою, постає в нерозривному зв'язку з аристократами.

Українського Гриця прославило кохання жінки, яке образно, із захопленням описує автор, вживаючи епітети і персоніфікацію: воно і ніжне, і чарівне; образ улюбленця «на легеньких крилах жагуче-смутної мелодії підняла над віками» [16, с. 374]. На противагу цьому почуттю протиставляє спотворене сучасністю поняття любові, що відтворено зневажливим тоном автора: «Настільки ж виявилась великою силою й сила романтичного жиру теперішніх салонних баринь, що виперла на широку арену, перед очі всього світу, як одного з «вершителей судеб» великого народу цю потвору...» [16, с. 374].

Невідповідною є поведінка аристократок: бігають, допитуються. Письменник насміхається з їхньої довірливості через зіставлення знань Григорія і білого бика (останньому на ім'я Апіс поклонялися в давньоєгипетських храмах). Першопричини проблеми С. Васильченко віднаходить не в постаті Григорія, а в нікчемності, слабкості чоловіків, братів, батьків, які не мають впливу на жінок. Їхня бездіяльність призводить



до появи схожих постатей: «...В народній череді завжди знайдеться Апіс для аристократичних салонів» [16, с. 374]. Пісенний образ Гриця поступається Григорію, який стає уособленням небезпеки, лихих намірів.

С. Васильченко творить різні види фейлетонів за тематикою (розглядає соціальні, культурно-мистецькі питання), за способом осмислення дійсності (документальні, проблемні («проти явища»), белетристичні (художні), «проти особистості»). Для фейлетонів письменника, що свого часу були опубліковані на шпальтах періодичного видання «Рада», характерна фактична основа, певні асоціації. С. Васильченко опирається на факти об'єктивної реальності, які характеризуються парадоксальністю, тобто містять протиріччя між вчинком і здоровим глуздом, що простежено на прикладі творів «Шевченкові легенди», «Осел і Соловей». Він гостро і мобільно реагує на негативні події, явища тогочасної дійсності (замах на Григорія Распутіна і викриття його особи, становище українського театру, заходи, спрямовані проти відзначення 100-річчя з дня народження Т. Г. Шевченка). Письменник аналізує та інтерпретує їх, розкриває комічну суть, сатирично загострює, перебільшує ці явища.

С. Васильченко вдається до художньо-фантазійного обрамлення фактів, реалізуючи публіцистичний задум і чітко визначаючи свою позицію. Отже тон оповіді іронічний, сатиричний, безкомпромісний, виражає зневагу до носіїв негативних рис, виявом чого слугує відповідна емоційно забарвлена лексика для вираження негативної оцінки. У заголовках фейлетонів закладена ідея, образний ключ, підхід автора, своєрідний присуд явищу, підзаголовки ж свідчать про належність твору до жанрової моделі («маленький фейлетон») і визначають кут сприйняття матеріалу. Серед палітри зображально-виражальних засобів автор віддає перевагу епітетам, персоніфікації, подекуди використовує порівняння. Прозовий текст фейлетонів письменник інкрустує віршовими фрагментами з байки Л. Глібова «Осел і соловей», поеми Т. Шевченка «Сон», народної пісні. Наводячи поетичні рядки, він пропонує своєрідну загадку реципієнтові (не зазначає назви твору чи імені автора, описово намагає на образи) і водночас засвідчує свою ерудованість.

Висновки. Отже, фейлетони С. Васильченка відзначаються сатиричністю, злободенним змістом, невимушеною композицією, подекуди гострою тональністю оповіді, образністю, художнім вимислом.

Автор висловлює подяку О. С. Волковинському, доктору філологічних наук, професору, завідувачу кафедри журналістики Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, а також іншим колегам університету за допомогу в підготовці цієї публікації,

ЛІТЕРАТУРА

1. Волковинський О. Фейлетон / Олександр Волковинський, Анатолій Волков // Лексикон загального та порівняльного літературознавства / [за ред. А. Вол-



кова, О. Бойченка та ін.]. – Чернівці : Золоті литаври, 2001. – С. 591–592.

2. Гетьманець М. Ф. Сучасний словник літератури і журналістики / М. Ф. Гетьманець, І. Л. Михайлин. – Х. : Прапор, 2009. – 384 с.

3. *Здоровега В. Й.* Теорія і методика журналістської творчості : підручник / Володимир Здоровега. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Львів : ПАІС, 2004. – 268 с.

4. Літературознавча енциклопедія : у 2 т. / [авт.-уклад. Ю. І. Ковалів]. – К. : Академія, 2007. – Т. 2 : М (Маадай-Кара) – Я (я-форма). – 624 с.

5. Тертычный А. А. Жанры периодической печати : учебн. пособ. / А. А. Тертычный. – М. : Аспект Пресс, 2000. – 312 с.

6. *Герасимчук Н.* Різновиди фейлетону (досвід французької та української преси) / Н. Герасимчук // Журналістика : науковий збірник / голов. ред. Н. М. Сидоренко. – К. : Інститут журналістики КНУ імені Тараса Шевченка, 2011. – С. 109–116.

7. *Герасимчук Н. Г.* Фейлетони Сергія Єфремова на сторінках «Громадської думки» / Н. Г. Герасимчук // Наукові записки Інституту журналістики : науковий збірник / за ред. В. В. Різуна. – К., 2012. – Жовт.–груд. – Т. 49. – С. 199–201.

8. *Божук А. О.* Постаєть Т. Г. Шевченка у драматургії та новелістиці С. Васильченка / А. О. Божук // Культура народів Причорномор'я. – 2011. – № 206. – С. 34–36.

9. *Дуб Р. Й.* Вивчення творчості Степана Васильченка : посібник для вчителів / Р. Й. Дуб, В. М. Поліщук. – К. : Рад. школа, 1984. – 96 с.

10. *Нестер З. М.* Гумор і сатира в творчості С. Васильченка / З. М. Нестер. – К. : Вид-во АН УРСР, 1962. – 152 с.

11. *Олійник В. П.* Творчість Степана Васильченка / В. П. Олійник. – К. : Вища школа, 1979. – 207 с.

12. *Журбина Е. И.* Теория и практика художественно-публицистических жанров (Очерк. Фельетон) / Е. И. Журбина. – М. : Мысль, 1969. – 399 с.

13. Хропко П. П. З виру народного життя [До 100-річчя з дня народження Степана Васильченка] / П. П. Хропко. – К. : Знання Української РСР, 1979. – 48 с.

14. *Шумило Н. М.* Проза Степана Васильченка (Питання поетики) / Н. М. Шумило. – К. : Наукова думка, 1986. – 239 с.

15. *Васильченко С. В.* Твори : в 4 т. / Степан Васильченко. – К. : Видавництво Академії наук Української РСР, 1960. – Т. 4. – 456 с.

16. *Васильченко С. В.* Твори : в 4 т. / Степан Васильченко. – К. : Видавництво Академії наук Української РСР, 1959. – Т. 1. – 424 с.

17. *Крупський І.* Українська щоденна газета Наддніпрянщини «Рада» (1906–1914 рр.) : Типологічна характеристика видання, проблематика газетно-публіцистичних виступів / І. Крупський // Вісник Львівського університету. Сер.: Журналістика. – 2004. – Вип. 25. – С. 231–239.

Reference list

1. Volkovynskiy O. Feileton / Oleksandr Volkovynskiy, Anatolii Volkov // Leksykon zahalnoho ta porivnialnoho literaturoznavstva [za red. A. Volkova, O. Boichenka ta in.]. – Chernivtsi: Zoloti lytavry, 2001. – S. 591–592.

2. Hetmanets M. F. Suchasnyi slovnyk literatury i zhurnalistyky / M. F. Hetmanets, I. L. Mykhailyn. – Kh. : Prapor, 2009. – 384 s.

3. Zdoroveha V. I. Teoriia i metodyka zhurnalistykoï tvorchosti : pidruchnyk /



- Volodymyr Zdoroveha. – 2-he vyd., pererob. i dopov. – Lviv: PAIS, 2004. – 268 s.
4. Literaturoznavcha entsyklopediia : u 2 t. / [avt.-uklad. Iu. I. Kovaliv]. – K. : Akademiia, 2007. – T. 2 : M (Maadai-Kara)–Ia (ia-forma). – 624 s.
5. Tertychnyj A. A. Zhanry periodicheskoy pechati : uchebnoe posobie / A. A. Tertychnyj. – M. : Aspekt Press, 2000. – 312 s.
6. Herasymchuk N. Riznovydy feiletону (dosvid frantsuzkoi ta ukrainkoi presy) / N. Herasymchuk // Zhurnalistyka : naukovi zbirnyk / holov. red. N. M. Sydorenko. – K. : Instytut zhurnalistyky KNU imeni Tarasa Shevchenka, 2011. – C. 109–116.
7. Herasymchuk N. H. Feiletony Serhiia Yefremova na storinkakh «Hromadskoi dumky» / N. H. Herasymchuk // Naukovi zapysky Instytutu zhurnalistyky : naukovi zbirnyk / za red. V. V. Rizuna. – K., 2012. – T. 49. – Zhovt.–hrud. – S. 199–201.
8. Bozhuk A. O. Postat T. H. Shevchenka u dramaturhii ta novelistytsi S. Vasylychenka / A. O. Bozhuk // Kultura narodov Prychernomorja. – 2011. – № 206. – S. 34–36.
9. Dub R. I. Vyvchennia tvorchosti Stepana Vasylychenka : posibnyk dlja vchyteliv / R. I. Dub, V. M. Polishchuk. – K. : Rad. shkola, 1984. – 96 s.
10. Nester Z. M. Humor i satyra v tvorchosti S. Vasylychenka / Z. M. Nester. – K. : Vyd-vo AN URSSR, 1962. – 152 s.
11. Oliinyk V. P. Tvorchist Stepana Vasylychenka / V. P. Oliinyk. – K. : Vyshcha shkola, 1979. – 207 s.
12. Zhurbina E. I. Teoriia i praktika hudozhestvenno-publicysticheskikh zhanrov (Ocherk. Fel'eton) / E. I. Zhurbina. – M. : Mysl', 1969. – 399 s.
13. Khropko P. P. Z vyru narodnoho zhyttia [Do 100-ricchia z dnia narodzhennia Stepana Vasylychenka] / P. P. Khropko. – K. : Znannia Ukrainkoi RSR, 1979. – 48 s.
14. Shumylo N. M. Proza Stepana Vasylychenka (Pytannia poetyky) / N. M. Shumylo. – K. : Naukova dumka, 1986. – 239 s.
15. Vasylychenko S. V. Tvory : v 4 t. / Stepan Vasylychenko. – K. : Vydavnytstvo Akademii nauk ukrainkoi RSR, 1960. – T. 4. – 456 s.
16. Vasylychenko S. V. Tvory : v 4 t. / Stepan Vasylychenko. – K. : Vydavnytstvo Akademii nauk ukrainkoi RSR, 1959. – T. 1. – 424 s.
17. Krupskiy I. Ukrainka shchodenna hazeta Naddnyprianshchyny «Rada» (1906–1914 rr.): Typolohichna kharakterystyka vydannia, problematyka hazetno-publitsystychnykh vystupiv / I. Krupskiy // Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii zhurnalistyky. – 2004. – Vyp. 25. – S. 231–239.

Chepurniak Tetiana

Poetics of feuilletons by Stepan Vasylychenko

There is an attempt to study the peculiarity of Stepan Vasylychenko's feuilletons, published firstly in 1914 on the pages of edition "Rada". Factual basis of content forms is examined being an objective reflection of negative phenomena, events, figure of that time reality, which cause the emergence of different types of feuilletons: "against phenomenon", "against personality". The method of author's interpretation of the fact in the examples of genre model is observed.

In the research the considerable attention is focused on the poetics of writer's feuilletons, the specific of which was found out during the deep analysis of the works "Shevchenko's legends", "Donkey and Nightingale" and "Modern romanticism".



Therefore, Stepan Vasylychenko's feuilletons are characterized with satire nature, actual content, easy composition, sometimes sharp tone of narrative, imagery, artistic fiction. S. Vasylychenko includes into prosaic text the verse fragments, creating a reality full of associations. It turns out that mainly the author uses epithets, similes, personifications in the feuilletons.

Keywords: association, epithet, comicality, satire nature, personification, fact, feuilleton.

Чепурняк Татьяна

ПОЭТИКА ФЕЛЬЕТОНОВ СТЕПАНА ВАСИЛЬЧЕНКА

В статье предпринята попытка исследовать специфику фельетонов Степана Васильченко, которые впервые были опубликованы на страницах издания «Рада» в 1914 г. Рассмотрена фактологическая основа произведений, которая является объективным отражением негативных явлений, событий, персоналий тогдашней действительности, предопределяющих появление разных видов фельетона: «против явления», «против личности». Прослежен способ авторской интерпретации факта в образцах жанровой модели.

Особое внимание в исследовании сосредоточено на поэтике фельетонов писателя, специфика которой была определена во время углубленного анализа произведений «Шевченковые легенды», «Осел и соловей» и «Современный романтизм». Указано, что автор зачастую в фельетонах использует эпитеты, сравнения, персонификации.

Ключевые слова: ассоциация, эпитет, комизм, сатиричность, персонификация, факт, фельетон.

